

Sygn. akt I ACa 679/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSA Sławomir Jamróg
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Przedsiębiorstwa (...) - Handlowego sp. z o.o. w P.**

przeciwko (...) **sp. z o.o. w S.**

o umożliwienie korzystania z nieruchomości

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 4 lutego 2016 r. sygn. akt VII GC 131/15

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 5 400zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.**

SSA Sławomir Jamróg SSA Anna Kowacz-Braun SSA Jerzy Bess

Sygn. akt I ACa 679/16

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 25 października 2016 roku

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo (...) Przedsiębiorstwa (...) - Handlowego spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o umożliwienie korzystania z nieruchomości strony pozwanej, położonej w obrębie N., Gmina Ł., woj. (...), oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), w jej zachodniej części, poczynwszy od granicy z działką nr (...), na obszarze

graniczącym z działkami, co do których powód dysponuje tytułem prawnym, oznaczonymi numerami ewidencyjnymi (...), przez okres 10 lat za kwotę 3.600 zł rocznie (punkt I), zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 3.617 zł tytułem kosztów procesu (punkt II) oraz pobrał od strony powodowej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kielcach kwotę 5.614,33 zł tytułem kosztów sądowych (punkt III).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące okoliczności faktyczne. (...) sp. z o.o. w P. prowadzi działalność polegającą na wydobywaniu kopaliny ze złóż. Spółka posiada koncesję na wydobywanie wapieni dewońskich ze złoża, która została udzielona decyzją Marszałka Województwa (...) z dnia 12 sierpnia 2008 r. Powód dysponuje tytułem prawnym do nieruchomości, zajętych pod zakład przeróbki o numerach ewidencyjnych (...), które przedzielone są działką o numerze ewidencyjnym (...), stanowiącą własność (...) sp. z o.o. w S.. Aktualnie przemieszczanie (transport) urobku (oddzielona kopalina od złoża) z wyrobiska górniczego obejmującego złoża (...) i (...) odbywa się do stacjonarnego zakładu przeróbczego, zlokalizowanego na działkach o nr (...), drogami technologicznymi, które stanowią: istniejąca pochylnia - zbudowana (usypana) z odpadów wydobywczych - przebiegająca równolegle do działki o nr ewid. (...) od południowej jej strony, dalej działką o nr (...) (wzdłuż działki nr (...)), działką gminną(...)i działką (...) do zakładu przeróbczego oraz alternatywna droga technologiczna do (...), która przebiega wzdłuż górnej krawędzi wyrobiska górniczego od strony południowej i zachodniej, dalej działką gminną (...)i działką (...) do zakładu przeróbczego. Transport urobku odbywa się za pomocą transportu wewnątrzzakładowego, który stanowią wozidła technologiczne o ładowności do 50 Mg. Działka nr (...), będąca własnością (...) sp. z o.o. graniczy od północy z działkami nr (...), od wschodu z drogą gminną nr (...) o nawierzchni asfaltowej, przebiegającą od drogi krajowej nr (...) do miejscowości N., od południa z działką nr (...) i wyrobiskiem kopalni (...)", a od zachodu z działką nr (...). Spółka (...) ubiega się o koncesję na wydobywanie wapieni dewońskich z przylegających do siebie działek nr (...) o łącznej powierzchni około 0,78 ha. Przeróbka kopaliny będzie odbywała się w istniejącym zakładzie przeróbczym zlokalizowanym w sąsiedztwie planowanego obszaru górniczego o nr ewid. (...) i (...), będących we władaniu spółki (...). W planie ruchu zakładu górniczego zaplanowano również wstępną przeróbkę bezpośrednio wydobytej kopaliny za pomocą mobilnego zestawu krusząco-sortującego, usytuowanego w wyrobisku. Transport urobku z wyrobiska odbywa się przez działki oznaczone numerami (...) należące do Gminy Ł., która chce tam obecnie wybudować drogę. Ekspedycja produktów przeróbki odbywa się pojazdami samochodowymi odbiorców drogą krajową nr (...). (...) sp. z o.o. pismem z dnia 25 września 2013 r. wezwała spółkę (...) do umożliwienia korzystania z części nieruchomości nr(...)położonej w obrębie N., Gmina Ł., przez okres 10 lat za kwotę 3.600 zł, lecz na powyższe warunki nie uzyskała zgody. Na zlecenie Urzędu Gminy w Ł., jako inwestora został wykonany projekt budowlany budowy drogi wewnętrznej od drogi krajowej nr (...) w kierunku kopalń na terenie gminy Ł. na działkach nr (...) (obręb Ł.) oraz (...) (obręb N.). Aktualnie Gmina nie posiada decyzji o warunkach zabudowy a postępowanie administracyjne w tej sprawie nie zostało zakończone. Dla ochrony działki nr (...), wzdłuż jej granicy od strony południowej, musi zostać pozostawiony na działce nr (...), na której planowane jest wydobywanie i eksploatacja złoża, pas ochronny o szerokości co najmniej 6,0 m zgodnie z Polską Normą PN-G-02100 „Górnictwo odkrywkowe. Szerokość pasów ochronnych wyrobisk odkrywkowych”. W aktualnych warunkach transport urobku w ramach procesu wydobywania i eksploatacji kopaliny z wyrobiska górniczego obejmującego złoża (...) i (...) do stacjonarnego zakładu przeróbki mechanicznej może się odbywać istniejącymi drogami technologicznymi: - pochylnią wyjazdową z wyrobiska górniczego lub alternatywną drogą technologiczną do (...). Natomiast z chwilą uzyskania koncesji na wydobywanie wapieni dewońskich i powiększenia granic obecnego obszaru górniczego (...) o powierzchnię około 0,78 ha – działki o nr ewid. (...) obręb N., gmina Ł., transport urobku z tego powiększonego obszaru górniczego może odbywać się jak obecnie alternatywną drogą technologiczną do (...). Tym samym, część nieruchomości gruntowej oznaczonej nr ewid.(...), położonej w miejscowości N. (obręb (...)) nie jest niezbędna do wykonywania działalności przez spółkę (...). Z kolei w przypadku budowy drogi wewnętrznej od drogi krajowej nr (...) w kierunku kopalń, niezbędna powierzchnia działki nr (...) dla potrzeb działalności związanej z wydobywaniem i eksploatacją kopaliny wyniosłaby 192 m⁽²⁾. W przypadku realizacji budowy drogi gminnej - objazd działki nr (...) – w celu transportu urobku do zakładu przeróbczego będzie zachodzić konieczność korzystania z działki nr (...) dla samochodów V. (...) i drogi surowcowej: a) dwukierunkowej - 161 m⁽²⁾, b) jednokierunkowej -56 m⁽²⁾.(albo a) dwukierunkowej - 233 m⁽²⁾, b) jednokierunkowej - 128m⁽²⁾).

Mając na uwadze powyższy stan faktyczny, Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo jest niezasadne, bowiem roszczenie strony powodowej, opierające się na przepisie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015, poz. 196 z późn. zm.), nie zostało skutecznie udowodnione. Jak wyjaśnił Sąd, przesłanką zasadności tego roszczenia jest stwierdzenie, iż przedmiotowa nieruchomości strony pozwanej lub jej część jest niezbędna do wykonywania działalności regulowanej w ustawie, zaś rodzaje tych działalności określa art. 1 ust. 1 i 2 powołanej ustawy (są to: wydobywanie kopalni ze złóż, podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji, podziemne składowanie odpadów, podziemne składowanie dwutlenku węgla w celu przeprowadzenia projektu demonstracyjnego wychwytu i składowania dwutlenku węgla, ochrona złóż kopalni, wód podziemnych oraz innych elementów środowiska w związku wykonywaniem powyższej działalności, wykonywanie nadzoru i kontroli nad działalnością regulowaną ustawą.). Zdaniem Sądu Okręgowego, przepis art. 18 ust. 1 ustawy dotyczy zatem ochrony działalności wydobywczej i nie obejmuje ułatwień w zakresie składowania, czy przetwórstwa. Sąd wyjaśnił także, iż użyty w powołanym przepisie zwrot „niezbędny” oznacza, że bez nieruchomości lub jej części wykonywanie działalności regulowanej ustawą będzie niemożliwe, przy czym niemożność ta musi mieć charakter obiektywny i niezależny od zachowania przedsiębiorcy, który chce z tego uprawnienia górniczego skorzystać. W opinii Sądu, poza zakresem określenia „niezbędny” pozostaną sytuacje, gdy potrzeba wykorzystania nieruchomości do wykonywania działalności regulowanej ustawą będzie wynikiem nieudolności lub nieporadności przedsiębiorcy, będzie miała na celu ułatwienie mu prowadzenia takiej działalności, czy wreszcie będzie ona skutkiem działań lub zaniechań tego przedsiębiorcy. Sąd zwrócił również uwagę, że ustawodawca nie określa katalogu szczegółowych uprawnień przysługujących przedsiębiorcy, ograniczając się do ogólnikowego sformułowania „korzystanie z nieruchomości lub jej części”, co oznacza, że zakres korzystania musi pozostawać w związku przyczynowo-skutkowym z wykonywaniem działalności regulowanej ustawą, korzystanie to musi być jak najmniej uciążliwe dla właściciela lub użytkownika wieczystego oraz musi bezpośrednio umożliwiać wykonywanie owej działalności konkretnemu przedsiębiorcy, a nie innym przedsiębiorcom in genere czy też podmiotom, z którymi ten uprawniony przedsiębiorca zawarł jakiegokolwiek umowy. Zdaniem Sądu Okręgowego, powodowa spółka nie wykazała, iż działka oznaczona nr ewidencyjnym 19, stanowiąca własność strony pozwanej, blokuje wyjazd z wyrobiska górniczego i przejazd na koszt załadowczy zakładu przerobczego. Strona powodowa ma bowiem możliwość przejazdu przez działki oznaczone numerami (...) oraz (...) należące do Gminy Ł., z których bezumownie korzysta. Sąd podkreślił, że transport urobku z wyrobiska górniczego obejmującego złożę (...) i (...) do stacjonarnego zakładu przeróbki mechanicznej w aktualnych warunkach może się odbywać istniejącymi drogami technologicznymi: - pochylnią wyjazdową z wyrobiska górniczego, lub alternatywna drogą technologiczną do (...), zaś po uzyskaniu koncesji na zwiększenie granic obecnego obszaru górniczego Ł. VA” o powierzchnię około 0,78 ha obejmującej działki o nr ewid. (...) i (...) obręb N., gmina Ł. – alternatywną drogą technologiczną do (...). Jednocześnie Sąd stwierdził, że w związku z porzuceniem przez Gminę Ł. planów budowy drogi na działkach (...), powód co najmniej przedwcześnie powołuje się na rzekome ograniczenie ruchu dla pojazdów obsługujących jego kopalnię. W konsekwencji uznał, że nie zachodzi przesłanka niezbędności zajęcia nieruchomości strony pozwanej, stanowiącej działkę nr (...) lub jej części. Tym samym, bezprzedmiotowe stały się także rozważania w zakresie ustalenia wynagrodzenia za korzystanie z działki przedmiotowej pozwanego. Z tych względów, Sąd Okręgowy oddalił powództwo. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z art. 3 ust. 2 pkt 1, art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1025) i § 6 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr z 2013 r., poz. 461) i art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. Nr 225, poz. 1635 z późn. zm.). O kosztach sądowych Sąd Okręgowy orzekł na zasadzie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1025).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła strona powodowa, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych, polegający na przyjęciu, iż ubiega się on o uzyskanie koncesji na wydobywanie kopalni ze złoża działki nr (...) i do czasu uzyskania koncesji ma możliwość transportować urobek z wyrobiska do zakładu przerobczego główną drogą technologiczną przebiegającą przez działkę nr (...) i dalej działkę gminną nr (...) i/albo alternatywną drogą do (...), podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika,

iz posiada on koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża działki nr (...) i nie istnieje w dokumentacji planu ruchu zakładu (...) i (...) droga alternatywna transportu urobku, a w związku z tym błędne uznanie przez Sąd, iż nie jest niezbędne korzystanie z działki należącej do pozwanego nr (...) Nadto zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i wyprowadzenie wniosku sprzecznego z tym materiałem, iż ma on możliwość transportować urobek z wyrobiska do zakładu przetwórczego przez działkę nr (...) i dalej działkę gminną nr (...) w sytuacji, gdy podjął działania w celu wyeksploatowania złoża działki nr (...) i nie posiada tytułu prawnego do korzystania z gminnej działki nr (...), a w związku z tym nie ma innego sposobu transportowania urobku do zakładu przetwórczego bez jednoczesnego wykorzystania należącej do pozwanego działki nr (...), a także poprzez uznanie za wiarygodną i rzetelną opinię biegłego sądowego S. Z. w zakresie oceny, iż powód ma możliwość transportować urobek z wyrobiska do zakładu przetwórczego alternatywną drogą do (...) i dalej działką gminną nr (...) oraz całkowitym pominięciu wniosków wynikających z prywatnej opinii sporządzonej przez I. B. i zarzutów wobec opinii biegłego złożonych przez stronę powodową, w sytuacji gdy została ona wykonana z naruszeniem przepisów regulujących prowadzenie ruchu zakładu górniczego, zapisów planów ruchu zakładów (...) i (...) i innych wiążących powoda decyzji administracyjnych, z których wynikało, iż jedynym i prawnie usankcjonowanym sposobem transportu urobku z wyrobiska jest główna droga technologiczna po istniejącej pochylni, a uzupełniająca opinii nie usunęła wadliwości opinii głównej w tym zakresie. Zarzuciła również naruszenie art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie zgłoszonego w pozwie wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków H. C. oraz W. D., pomimo iż przedmiotem wnioskowanego dowodu były fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie oraz art. 217 § 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 286 k.p.c. poprzez bezpodstawne oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu drogownictwa na okoliczność ustalenia długości i szerokości pasa drogi surowcowej przy transporcie urobku do zakładu przeróbczego przez działkę nr (...). Skarżący zarzucił ponadto naruszenie art. 224 § 1 k.p.c. w zw. art. 286 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez zamknięcie rozprawy pomimo nierozpatrzenia jego wniosku złożonego na rozprawie w dniu 1.02.2016 r. o zobowiązanie biegłego sądowego S. Z. do uzupełnienia opinii w zakresie wskazania przebiegu drogi w części działki należącej do pozwanego od zjazdu z głównej drogi technologicznej z wyrobiska (...) do zakładu przeróbczego zlokalizowanego na działkach nr (...). Zarzucił także naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyn, dla których Sąd uznał, iż wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków H. C. oraz W. D. nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Wreszcie, zarzucił naruszenie prawa materialnego tj. art. 18 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze - poprzez jego niewłaściwą interpretację. Mając na uwadze powyższe skarżący wniosł o zmianę zaskarżonego wyroku i nakazanie pozwanemu, aby umożliwił mu korzystanie z części nieruchomości stanowiącej jego własność, położonej w obrębie N., Gmina Ł. , woj. (...), oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) tj. aby powód mógł korzystać z niej w jej zachodniej części poczynawszy od granic z działką (...), na obszarze w której graniczy ona z działkami, co do których powód dysponuje tytułem prawnym oznaczonymi numerami ewid. (...)i (...), w zakresie wynikającym z załącznika graficznego dołączonego do pozwu przez okres 10 lat za wynagrodzeniem 8.412, 00 zł rocznie oraz o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W odpowiedzi na apelację strona pozwana wniosła o jej oddalenie, a także o zasądzenie od strony powodowej kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Kluczowy problem dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy stanowi interpretacja przepisu art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1131). Z tego bowiem przepisu strona powodowa wywodziła swoje roszczenie o umożliwienie jej korzystania ze stanowiącej własność strony pozwanej nieruchomości – działki nr (...). Przed dokonaniem wykładni tej spornej normy prawnej konieczne jest jednak odniesienie się do zarzutów skarżącego co do naruszenia przepisów prawa procesowego oraz błędów

w ustaleniach faktycznych, na których podstawie zapadło zaskarżone rozstrzygnięcie. Od ich oceny zależy bowiem również zastosowanie w sprawie art. 18 ust. 1 powołanej ustawy.

Mając zatem na uwadze w pierwszej kolejności zarzuty odnoszące się do oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, należy uznać, że nie mają one uzasadnionych podstaw. Trzeba przy tym wskazać, iż zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. przez wyprowadzenie sprzecznego z materiałem dowodowym wniosku, jakoby powodowa spółka ma możliwość transportować urobek z wyrobiska do zakładu przetwórczego przez działkę nr (...) i dalej działkę gminną nr (...), należałoby zakwalifikować jako zarzut co do ustaleń faktycznych, a nie co do oceny dowodów. W zakresie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. skarżący zarzucał przede wszystkim uznanie za wiarygodną opinię biegłego sądowego S. Z. w zakresie, w jakim biegły stwierdził po stronie powodowego przedsiębiorstwa możliwość transportowania urobku z wyrobiska do zakładu przetwórczego alternatywną drogą do (...) i dalej działką gminną nr (...). Zażalenie nie zawiera jednak dostatecznego uzasadnienia tak postawionego zarzutu. Jedyne zastrzeżenie, jakie przedstawił skarżący względem tej opinii to fakt, iż z planu ruchu jego zakładu górniczego oraz decyzji wójta Gminy Ł. z dnia 23 sierpnia 2011 r. wynikają inne wnioski niż z treści kwestionowanej opinii. Nadto skarżący ograniczył się do wyrażenia odmiennego poglądu co do rzetelności i miarodajności opinii biegłego oraz do stwierdzenia, iż Sąd Okręgowy pominął zgłoszone zastrzeżenia do tej opinii, a biegły nie ustosunkował się do nich rzetelnie. Skarżący w żaden sposób nie uzasadnił tego stanowiska. Nie można zatem uznać, że zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. został skutecznie podniesiony. Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości, ani przedstawienie własnej oceny dowodów. Konieczne jest natomiast wskazanie, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001 r., IV KKN 970/00, niepubl.). Takich elementów zabrakło natomiast w zażaleniu strony powodowej, wobec czego podniesiony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie mógł zostać uwzględniony.

Przechodząc z kolei do oceny zarzutów dotyczących stanu faktycznego, zaznaczyć należy, iż skarżący kwestionował w istocie ustalenie, że ma on możliwość transportować urobek z wyrobiska do zakładu przerobczego główną drogą technologiczną, przebiegającą przez działkę nr (...) i dalej działkę gminną i/albo alternatywną drogą do (...). Wszystkie szczegółowe zarzuty odnośnie błędów w ustaleniach faktycznych sprowadzają się do podważenia tej właśnie okoliczności. W żadnym jednak ze skonkretyzowanych zastrzeżeń skarżący nie podniósł argumentów, które mogłyby zakwestionować ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji, w szczególności nie wskazał, aby wnioski, jakie Sąd wyprowadził ze zgromadzonego materiału dowodowego, nie były logicznie poprawne.

Kwestionując przede wszystkim ustalenie Sądu Okręgowego, iż działka nr (...) i przylegająca do niej działka nr (...) są przedmiotem ubiegania się strony powodowej o uzyskanie koncesji na wydobywanie wapieni dewońskich, skarżący wskazał jedynie, iż jest to ustalenie błędne, nie odnosząc się w ogóle do dowodów, na których oparł się Sąd, ustalając ten fakt. Wywodził natomiast, iż działka nr (...) jest już objęta koncesją na wydobywanie, bowiem stanowi część eksploatowanego obecnie złoża (...). Jakkolwiek jest to stwierdzenie formalnie prawdziwe, tak nie ma ono żadnego wpływu na prawidłowość kwestionowanego ustalenia Sądu Okręgowego. Działka nr (...) objęta jest jedynie częściowo obszarem złoża (...), zaś w pozostałej części stanowi w istocie dopiero przedmiot ubiegania się o uzyskanie koncesji na wydobywanie. Nie jest zatem prawdziwe stwierdzenie skarżącego, iż ma on aktualnie prawo prowadzenia eksploatacji złoża na tym obszarze oraz że trwają przygotowania do takiego wydobywania. Na chwilę obecną zatem możliwe jest transportowanie urobku po części przedmiotowej działki, nie objętej obszarem górniczym. Zresztą, jak ustalił Sąd Okręgowy, nawet w przypadku poszerzenia obszaru wydobywania o pozostałą część przedmiotowej działki, pozostanie możliwość transportu urobku drogą alternatywną do (...).

Pozostałe argumenty skarżącego, mające służyć podważeniu ustalenia, że ma on możliwość transportu urobku poza obszar górniczy oraz do miejsca jego składowania i przetwarzania, nie odnoszą się do ustaleń faktycznych, bowiem oparte są na bezspornym stanie faktycznym. Stanowią one w istocie zastrzeżenia co do oceny prawnej przesłanki niezbędności korzystania z cudzej nieruchomości i z tego względu zostaną omówione w dalszej części uzasadnienia.

Chybione są również zarzuty skarżącego dotyczące postępowania dowodowego. Sąd Okręgowy słusznie oddalił wnioski strony powodowej o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków H. C. i W. D.. Według tezy dowodowej mieliby oni zeznawać na okoliczność, czy część działki nr (...) jest niezbędna do prowadzenia przez stronę powodową działalności regulowanej ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Okoliczność ta nie stanowi prostego faktu, lecz wiąże się pewną oceną, której sformułowanie wymaga posiadania wiadomości specjalnych. Jej wykazanie możliwe jest zatem wyłącznie na podstawie opinii biegłego (art. 278 § 1 k.p.c.), a taki dowód został przeprowadzony w sprawie. Z kolei inne okoliczności, na które mieliby zeznać świadkowie (np. ogrodzenie przez pozwaną działki nr (...)) nigdy nie były sporne. Był to więc dowód zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy. Zaznaczyć w tym miejscu należy, że przyczyny, dla których Sąd Okręgowy odmówił przeprowadzenia przedmiotowego dowodu zostały podane na rozprawie, zaś przepis art. 328 § 2 k.p.c., którego naruszenie skarżący również zarzuca, stanowi, iż elementem obligatoryjnym uzasadnienia wyroku jest m.in. ocena wiarygodności i mocy dowodowej przeprowadzonych dowodów, a nie przyczyny oddalenia wniosków dowodowych.

Za trafną należy uznać również decyzję Sądu pierwszej instancji oddalającą wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu drogownictwa na okoliczność ustalenia długości i szerokości pasa drogi surowcowej przy transporcie urobku do zakładu przerobczego przez działkę nr (...). Skoro bowiem Sąd ten uznał, że działka nr (...) nie jest niezbędna dla prowadzenia przez stronę powodową działalności określonej w ustawie – Prawo geologiczne i górnicze, to taki dowód był całkowicie zbędny dla rozstrzygnięcia i prowadziłyby jedynie do przedłużenia postępowania sądowego. Z tych samych przyczyn Sąd słusznie pominął wniosek o przeprowadzenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego S. Z. na powyższą okoliczność. Fakt, że Sąd Okręgowy nie sformułował decyzji o oddaleniu również tego wniosku nie ma żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia, bowiem dowód taki miałby wpływ na treść wyroku wyłącznie wówczas, gdyby powództwo zostało uwzględnione przynajmniej co do zasady.

W konsekwencji należy uznać, że skarżący nie podważył skutecznie przeprowadzonej przez Sąd pierwszej instancji oceny dowodów ani ustalonego na tej podstawie stanu faktycznego, który Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własny.

Przechodząc wreszcie do zasadniczego zarzutu apelacji, to jest zarzutu naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 18 ust. 1 ustawy – Prawo geologiczne i górnicze, stwierdzić należy, iż Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej jego interpretacji i właściwie zastosował go w stanie faktycznym rozpatrywanej sprawy. Największe kontrowersje między stronami budziła wykładnia dwóch pojęć objętych tą normą prawną, to jest interpretacja pojęcia działalności regulowanej ustawą – Prawo geologiczne i górnicze oraz przesłanki niezbędności korzystania z cudzej nieruchomości.

Analizując pierwszą z tych przesłanek, trafnie Sąd Okręgowy odniósł się do art. 1 ustawy, który określa zakres regulacji tego aktu prawnego. Wśród działalności wymienionych *expressis verbis* w tym przepisie znajduje się działalność wydobywcza, brak jest natomiast działalności w zakresie składowania czy przetwórstwa kopaliny. Należałoby zatem jeszcze rozważyć, czy składowanie i przetwórstwo kopaliny mieszczą się w zakresie pojęcia działalność wydobywcza. Ani termin „działalność wydobywcza” ani termin „wydobycie kopaliny” nie mają swoich definicji ustawowych, wobec czego ich znaczenia prawnego należy poszukiwać w oparciu o definicje legalne innych pojęć, które mieszczą się w zbliżonym zakresie znaczeniowym, w szczególności definicję zakładu górniczego czy obszaru górniczego. Dokonując tej interpretacji należy mieć na uwadze, iż dnia 1 stycznia 2012 r. (wejście w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze) nastąpiła zmiana stanu prawnego, która pociągnęła za sobą także modyfikację zakresu znaczeniowego terminu „zakład górniczy”. Zgodnie z aktualnie obowiązującym stanem prawnym, zakładem górniczym jest wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wykonywania działalności regulowanej ustawą w zakresie wydobywania kopaliny ze złóż, a w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny wraz z pozostającym w związku technologicznym z wydobyciem kopaliny przygotowaniem wydobytej kopaliny do sprzedaży, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów albo podziemnego składowania dwutlenku węgla, w tym wyrobiska górnicze, obiekty budowlane, urządzenia oraz instalacje (art. 6 pkt. 18 u.p.g.g.). Wskazać należy w szczególności, iż z pojęcia zakładu górniczego, za pomocą którego definiowano pojęcie działalności

regulowanej ustawą, został obecnie wyeliminowany zakład przeróbczy, co oznacza, że działalność regulowana ustawą nie obejmuje transportu urobku do zakładu przetwórczego. Wykładnię tę potwierdza brzmienie punktu 7 uzasadnienia rządowego projektu obecnej ustawy, w którym założono, że „obiekty, urządzenia, instalacje służące do przeróbki wydobytej kopaliny nie wchodzi w skład prawnego pojęcia „zakład górniczy”. Jak trafnie zwróciła uwagę strona pozwana w odpowiedzi na apelację, przytoczone przez skarżącego w apelacji definicje „wydobycia kopaliny” są częściowo oparte na zdezaktualizowanym stanie prawnym. Po zmianie stanu prawnego przedstawiciele doktryny zaczęli uwzględniać w swoich definicjach, iż takie czynności jak przesiewanie, sortowanie, kruszenie, wzbogacanie, nie są związane z wydobywaniem kopaliny ze złoża.

Legalną definicją objęte zostało także pojęcie obszaru górniczego. Obszar ten stanowi przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji. Jest to zatem pojęcie szersze od zakładu górniczego i obejmuje też inne poza samym wydobywaniem czynności, w tym prowadzenie robót górniczych niezbędnych do wykonania koncesji. W oparciu o tę definicję legalną można przyjąć, że roboty górnicze nie ograniczają się wyłącznie do wydobywania kopaliny, ale obejmują też inne czynności ściśle związane z wydobywaniem i niezbędne dla prowadzenia działalności wydobywczej. W tym kontekście należy uznać, że również taka czynność jak transport urobku poza wyrobisko, mieści się w szerokim ujęciu „wydobycia kopaliny ze złóż”. Trzeba zatem przyznać rację apelującemu, że transport urobku wewnątrz wyrobiska i poza to wyrobisko jest bezwzględnie związany z wykonywaniem działalności polegającej na wydobywaniu kopaliny ze złóż i mieści się w tym pojęciu. Oczywistym jest bowiem, że wydobyta kopalina musi zostać wytransportowana poza wyrobisko. Nie może być zatem wątpliwości, że transport urobku w granicach obszaru górniczego stanowi działalność regulowaną ustawą. Należy uznać, że ściśle związana z działalnością górniczą jest również konieczność wywozu kopaliny poza obszar górniczy, bowiem taki jest zasadniczy cel wydobywania kopaliny.

Czym innym jest jednak dalszy transport urobku, jaki odbywa się poza obszarem górniczym, w szczególności transport urobku do zakładu przeróbczego. Transport taki ma miejsce poza zakładem górniczym oraz poza obszarem górniczym i nie jest ściśle związany z wydobywaniem kopaliny. Brak jest też w powołanych definicjach legalnych czy pozostałych przepisach oparcia dla twierdzenia, że przetwórstwo lub składowanie kopaliny, w tym również transport kopaliny w powyższych celach, stanowi działalność regulowaną ustawą – Prawo geologiczne i górnicze. W akcie tym brak jest jakiegokolwiek odniesienia do tego typu działalności. W konsekwencji uznać trzeba, iż wykładnia literalna jak i historyczna przemawiają za przyjęciem, że w obecnym stanie prawnym składowanie i przetwórstwo kopaliny oraz transport kopaliny do miejsca składowania i przeróbki nie są czynnościami związanymi bezpośrednio z wydobywaniem, a zatem nie stanowią działalności regulowanej ustawą.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, należy zwrócić uwagę, że obszar górniczy stanowi ograniczoną przestrzeń, której granice wytycza dokumentacja górnicza, m.in. załącznik do planu ruchu zatwierdzanego przez dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego i ma odzwierciedlenie w koncesjach wydawanych przedsiębiorcy górnictwu. W przypadku przedsiębiorstwa strony powodowej obszar górniczy stanowi przestrzeń objęta obszarem (...) i (...). Transport urobku wewnątrz tego obszaru stanowi zatem bezsprzecznie działalność regulowaną ustawą. Ochroną przepisu art. 18 ust. 1 u.p.g.g. objęty jest także wywóz urobku poza sam obszar górniczy. Poza regulacją tego artykułu mieści się natomiast transport urobku z obszaru górniczego do określonego miejsca, jakim jest przykładowo zakład przeróbczy. Umożliwienie stronie powodowej przejazdu przez działkę nr (...) służyłoby właśnie transportowi kopaliny do zakładu przeróbczego i miejsca jego składowania. W tym też celu strona powodowa zgłosiła swoje żądanie. Cel ten nie mieści się jednak w działalności regulowanej ustawą i z tego względu nie podlega ochronie art. 18 ust. 1 ustawy.

Należy podzielić również stanowisko Sądu Okręgowego, iż w niniejszej sprawie nie została spełniona również druga przesłanka zastosowania art. 18 ust. 1 u.p.g.g., a mianowicie przesłanka niezbędności korzystania z cudzej nieruchomości. Trzeba się zgodzić z wyrażonym przez ten Sąd poglądem, iż „niezbędność” oznacza, że bez określonej nieruchomości lub jej części wykonywanie działalności regulowanej ustawą nie będzie możliwe. Takie rozumienie tego pojęcia wynika z jego potocznego, niebudzącego wątpliwości, znaczenia. Dodać jednak należy, iż chodzi tu o

faktyczną, a nie prawną możliwość prowadzenia działalności, co wynika z charakteru omawianego roszczenia, które nie prowadzi do uzyskania jakiegokolwiek tytułu prawnego do nieruchomości, a także z celu tego przepisu, jakim jest ochrona konkretnej działalności regulowanej ustawą w ściśle określonym miejscu i czasie, a nie nabycie uprawnień przez przedsiębiorcę górniczego. Również trafnie wskazał Sąd Okręgowy, że omawiana niemożność prowadzenia przedsiębiorstwa musi mieć charakter obiektywny i nie może wynikać wyłącznie z woli przedsiębiorcy górniczego, w tym jego działań i zaniechań.

Zgodnie z prawidłowo ustalonym stanem faktycznym, strona powodowa ma faktyczną możliwość wyjazdu z obszaru górniczego, a także transportu urobku do miejsca jego składowania, a zarazem do zakładu przerobczego, znajdującego się na działce nr (...), istniejącymi drogami technologicznymi (m.in. przez działki gminne nr (...)). Tym samym może realnie prowadzić objętą ustawą – Prawo geologiczne i górnicze działalność wydobywczą, a nawet pozostającą poza zakresem regulacji tej ustawy działalność przetwórczą z pominięciem działki nr (...), stanowiącej własność pozwanej spółki.

Okoliczność, iż powodowy przedsiębiorca nie posiada tytułu prawnego do korzystania z gminnej działki nr (...) nie ma wpływu na stwierdzenie co do możliwości transportu urobku przez tę działkę. Faktem jest, że Gmina Ł. ma świadomość, iż na chwilę obecną skarżący korzysta z jej działki dla realizacji swojej inwestycji (co wynika z szeregu pism wójta Gminy Ł.) i mimo to nie czyni mu w tym żadnych przeszkód, wyrażając tym samym milcząco zgodę na takie działanie. Skarżący nie może natomiast upatrywać korzystnych dla siebie skutków we własnych zaniedbaniach, w szczególności w tym, iż do tej pory nie próbował nawet uregulować umownie z Gminą Ł. możliwości korzystania z działki nr (...). W sytuacji, w której strona pozwana wyraża zdecydowany sprzeciw wobec korzystania z jej działki na potrzeby zakładu górniczego, zaś Gmina żadnych przeszkód ku temu nie czyni, oczywistym wydaje się, że powodowa spółka powinna dążyć do uregulowania swoich stosunków w zakresie umożliwienia prowadzenia przedsiębiorstwa właśnie z Gminą Ł.. Co jednak najistotniejsze, brak tytułu prawnego do przedmiotowych działek gminnych nie przesądza jeszcze o braku możliwości korzystania z nich – z tego przede wszystkim względu, że strona powodowa może wystąpić na drogę sądową również w celu uzyskania uprawnienia do korzystania z nieruchomości gminnej.

Na kwestionowane ustalenie co do możliwości transportu wydobytej kopaliny z pominięciem działki nr (...) nie ma również żadnego wpływu fakt planowania inwestycji drogowych na działce nr (...), bowiem na chwilę zamknięcia rozprawy inwestycja taka nie była nawet w trakcie realizacji. Co prawda, nie jest wykluczone, że w przyszłości wybudowanie takiej drogi pod pewnymi warunkami uniemożliwi stronie powodowej realizację jej przedsięwzięcia górniczego, jednak na chwilę obecną taka konstatacja nie ma żadnych podstaw faktycznych, a Sąd nie może rozstrzygać sprawy, antycypując przyszłe wydarzenia, gdyż musi się opierać na stanie rzeczy istniejącym w chwili zamknięcia rozprawy (art. 316 § 1 k.p.c.).

Także określenie w planie ruchu zakładu górniczego strony powodowej czy też decyzji wójta Gminy Ł. z dnia 23 sierpnia 2011 r. o środowiskowych uwarunkowaniach (w załączniku nr (...)) dróg wyjazdowych z obszaru złoża (...) przy jego północno-zachodniej granicy nie oznacza, wbrew stanowisku skarżącego, iż jest to jedyna możliwa droga transportu urobku z wyrobiska. Decyzje te jedynie określają sposób realizacji inwestycji, jaki na chwilę ich wydania wydawał się wykonalny i racjonalny, nie musiały natomiast uwzględniać alternatywnych dróg wyjazdowych z wyrobiska, co nie oznacza, że takie drogi nie istnieją lub nie mogą być wykorzystane. Badając na potrzeby niniejszego postępowania kwestię możliwych dróg transportu urobku z wyrobiska, trzeba mieć na względzie możliwość faktyczną, a nie wynikającą z decyzji skierowanych do skarżącego. Decyzje te wiążą bowiem wyłącznie adresata, czyli powodową spółkę i nie mogą przekładać się na nałożenie obowiązków lub ograniczenie praw innych podmiotów, w tym pozwanej spółki. Oczywiście mają one znaczenie o tyle, że mogą również faktycznie ograniczać adresata decyzji w realizacji jego przedsięwzięcia, lecz ma to miejsce jedynie wówczas, gdy organ administracji odmawia zgody na określone zamierzenie lub określony sposób jego realizacji, a nie wtedy, gdy milczy na ten temat. Strona powodowa nie wykazała, aby zmiana decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach i planu ruchu zakładu (...) i „(...)” w sposób zgodny z aktualnym sposobem transportu urobku (istniejącymi drogami technologicznymi) nie była możliwa. Jednocześnie zarówno z opinii biegłego sądowego S. Z. jak i z bieżącej sytuacji faktycznej wynika, że taka możliwość realnie istnieje. Rzeczą powodowej spółki jest natomiast, aby usankcjonować ten stan w swoich

stosunkach administracyjnoprawnych. Podkreślenia wymaga, że udzielona skarżącemu przedsiębiorcy koncesja nie może naruszać praw właścicieli nieruchomości graniczących z obszarem górniczym i nie zwalnia go od konieczności przestrzegania szeregu wymagań określonych przepisami prawa. To powodowa spółka powinna uwzględniać w swojej działalności prawa innych osób i w miarę potrzeby uzyskać odpowiednie zezwolenia. Już z samej decyzji wójta Gminy Ł. z dnia 19 kwietnia 2013 r. wynika, że przy transporcie urobku inwestor powinien omijać działkę nr (...), a na korzystanie z działki nr (...) powinien uzyskać zgodę organu wykonawczego gminy. Nie ma natomiast żadnej podstawy prawnej, ustanawiającej obowiązek podmiotów trzecich do respektowania indywidualnej decyzji administracyjnej skierowanej do strony powodowej.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że działka nr (...), stanowiąca własność strony pozwanej, nie jest konieczna do prowadzenia przez nią działalności – ani wydobywczej, ani przetwórczej. Potwierdza to również aktualny stan rzeczy, bowiem przedsiębiorstwo skarżącego funkcjonuje prawidłowo, pomimo braku dostępu do działki nr (...), która została ogrodzona. Prawne usankcjonowanie istniejącej sytuacji leży zaś w zasięgu możliwości strony powodowej. Należy się oczywiście zgodzić ze skarżącym, że korzystanie z wymienionej nieruchomości byłoby dla niego racjonalne i ekonomicznie uzasadnione. Jednak te elementy nie składają się na przesłankę „niezbędności”, która wskazuje na konieczność, a nie na potrzebę czy racjonalność korzystania z cudzej nieruchomości. Nie zostały zatem spełnione warunki do umożliwienia stronie powodowej korzystania z działki nr (...) w celu transportu urobku z terenu obszarów górniczych (...) i (...) do stacjonarnego zakładu przeróbki mechanicznej na działce nr (...).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na zasadzie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c. Na zasądzoną na rzecz strony pozwanej kwotę złożyły się koszty zastępstwa procesowego ustalone w oparciu o przepisy § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800).

SSA Sławomir Jamróg	SSA Anna Kowacz-Braun	SSA Jerzy Bess
---------------------	-----------------------	----------------